

BRIGGEN »HVALFISKEN«

Af fhv. skibsinspektør *R. Tving*

Et af de mest kendte sejlskibe i grønlandsfarten var briggen »Hvalfisken«. Dette skib blev bygget i Kalmar i 1801 og gjorde sin første Grønlands-rejse i 1802 og sin sidste i 1899. »Hvalfisken« har således været i fart i en usædvanlig lang årrække.

Efter oplægningen lå skibet i nogle år i Frederiksholms Kanal som stationært skole-skib for unge sømænd. Senere købte Københavns Amatør-sejlkлуб skibet og benyttede det i en årrække som klubskib med stationering ved Langelinie.

Da sejlkлубben besluttede sig til at gøre forandring, var den gamle skude stadig anvendelig og blev nu købt af Svendborg sømandshøjskole, der lagde skibet i Svendborg havn og i mange år benyttede det som øvelsesskib.

Så vidt vides endte den gamle grønlandsfarer som kuldepot i en anden fynsk havneby. Men endnu opbevares den smukke og særegne gallionsfigur på Ring Andersens skibsværft i Svendborg.

Efter senere tiders opfattelse var »Hvalfisken« ikke noget kønt skib. Det tilhørte en skibstype, om hvilken man siger, at de var bygget i milevis, skåret af i passende stykker og lukket i enderne. Men med sin klodsede form var »Hvalfisken« et godt søskib, der både kunne »vende på en tallerken«, d. v. s. manøvrere godt, og som tillige var et »tørt« skib, der ikke tog meget vand over i dårligt vejr.

»Hvalfisken« har næppe været nogen hurtigsejler, og dog fortælles det, at skibet under krigen med England i 1807 i Kattegat løb fra nogle forfølgende engelske krigsskibe og nåede velbeholden ind til Helsingør.

På grund af krigen gjorde »Hvalfisken« ingen Grønlands-rejser i de følgende fire år, men i 1812 sendtes skibet atter ud, denne gang med afsejling fra Flensborg så sent som den 15. november bestemt til Godhavn og Egedesminde.

Trangen til forsyninger har været årsagen til udsendelsen af »Hvalfisken« på den ovenfor nævnte uhørt sene årstid. Det fortælles, at da »Hvalfisken« hen imod jul nåede op i Davisstrædet, kom vinteren over det. Man var nået op i nærheden af bestemmelsesstedet, men var ude af stand til at skaffe sig en nøjere stedbestemmelse. På grund af kulden og mørket havde man om bord forsonet sig med den tanke, at man måtte overvintre i søen.

Selve juleaften, da besætningen forslog tiden med at spille kort, hørte man pludselig en banken på skibssiden udefra. Det var kajakmænd fra Kronprinsens Ejland, der på en fangsttur havde set skibet og nu ville undersøge, om der var mennesker om bord. Ved grønlændernes hjælp fik man skibet bragt ind til Kronprinsens Ejland, hvor det overvintrede.

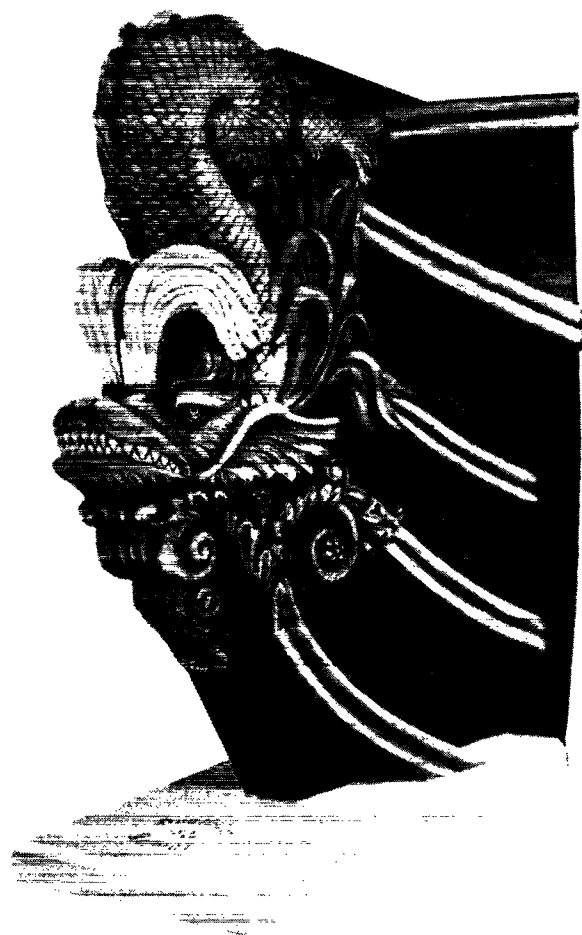
I følge Giesecke blev i 1807 fem af Grønlands-farerne opbragt og prise-dømt af englænderne, og de følgende års besejling blev derfor meget begrænset, selv om man forsøgte at afsende skib fra Vestnorge og endogså fra Archangel.

Fra den før omtalte rejse kom skibet så sent hjem i 1813, at der ikke blev nogen ny rejse det år.

Om senere overvintring oplyses, at »Hvalfisker« blev i Julianehåb vinteren 1839-40 og først nåede hjem den 18. juli 1840. Endelig overvintrede »Hvalfisker« ved Sukkertoppen i vinteren 1896-97.

»Hvalfisker« har under sin næsten hundredeårige tjeneste kun udført 84 rejser til og fra Grønland. Det ser ud til, at »Hvalfisker« har rekorden for langvarig Grønlands-rejse, idet skibet i 1887 brugte 227 dage til en rundrejse København-Diskobugten-retur. Afsejling fra København skete den 30. april, og tilbagekomsten her fandt sted den 12. december. Hvilken forskel fra nutidens rejser med skibe, der næsten på klokkeslet afgår og ankommer.

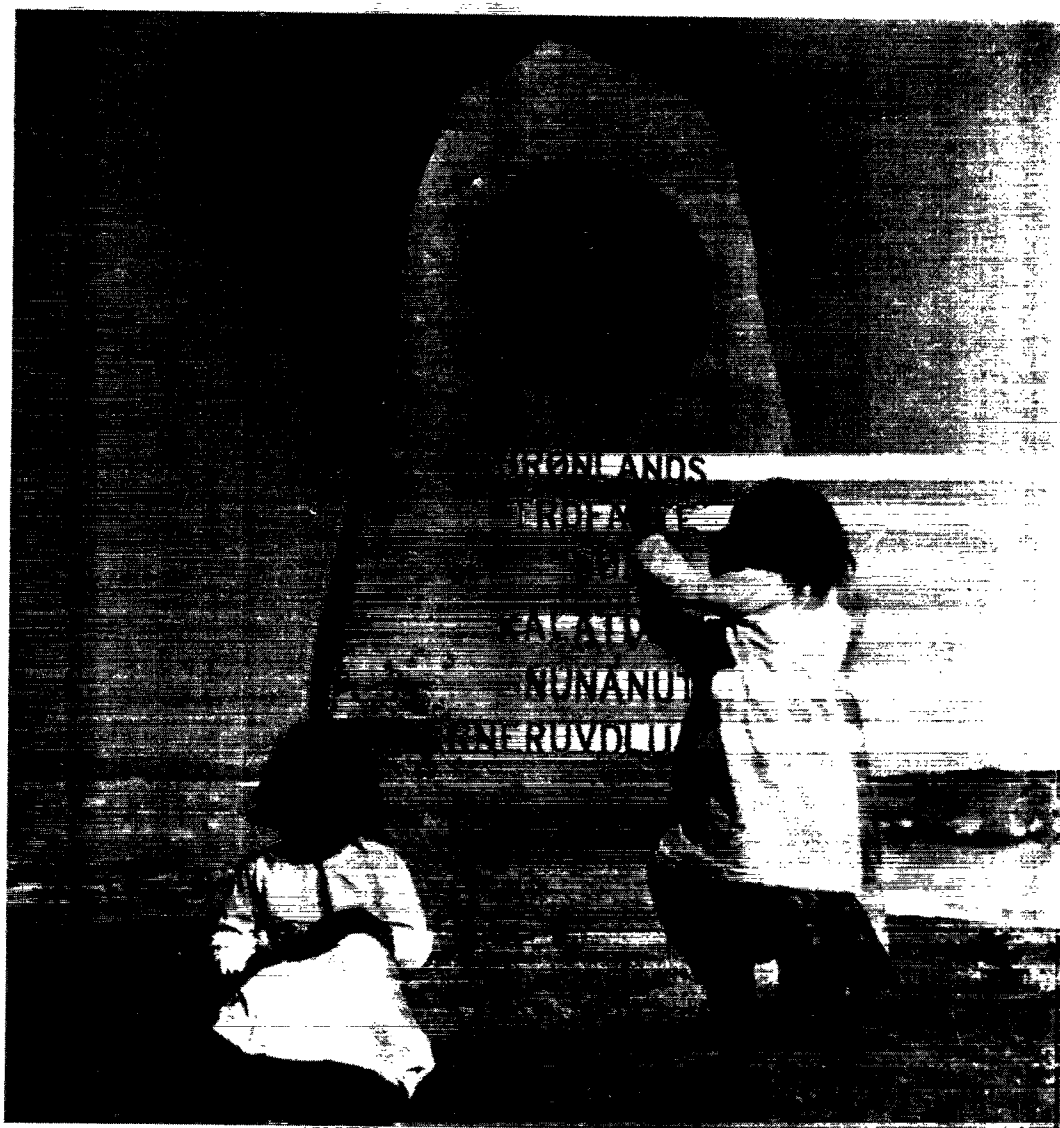
Men da sejskibene gled ud af billedet, forsvandt også eventyret og rejsernes romantik og dermed til dels risiko, uvished og strabadser. For det kan jo ikke nægtes, at den lange Grønlands-rejse med al sin spænding og oplevelse også kunne blive ensformig og kold, når man i ugevis havde tæret på saltmaden, kartoflerne var sluppet op og alt i proviant-rummet blevet tørt, muggent og hengemt. Eller når gangklæder og køjetøj var blevet

Briggen »Hvalfisker«s smukke og fantasifulde gallionsfigur på Ring Andersens skibsværft i Svendborg.

klamt og koldt, og der ingen mulighed var for at få tørret det tøj, der vagt efter vagt blev gennemvædet af søens sprøjt eller regnens pisker over et koldt og uroligt hav.

Når et skib den gang havde forladt hjemlandet, hørte man som regel intet om det, før det kom hjem igen. I tilfælde af udeblivelse vidste man ikke hjemme, om skibet var forlist eller overvintrede i Grønland, hvad ofte skete i ældre tid.

Knud Rasmussens mindesten i hans fødeby Jakobshavn.

Foto: Chr. Vibe